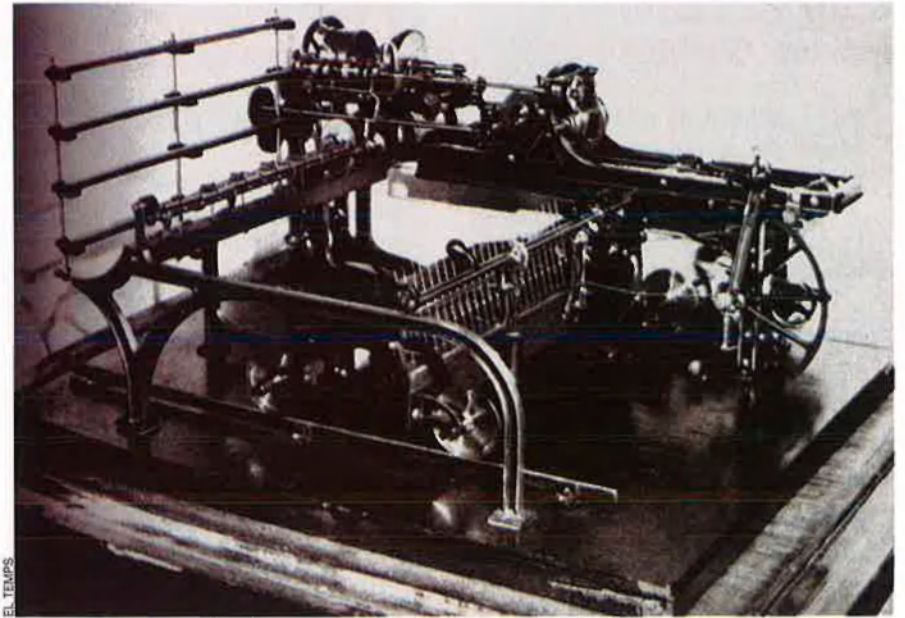

L'execució de Josep Barceló, un dels líders de l'ala més radical dels treballadors del tèxtil barceloní, que s'oposaven a l'ús de les màquines, va ser, ara fa 150 anys, un dels primers casos de repressió contra el moviment obrer al nostre país.

La venjança de les selfactines

La matinalada del 6 de juny de 1855 Josep Barceló, principal dirigent de la Societat de Filadors de Barcelona, era conduït cap a la porta de Sant Antoni, fora les muralles d'una ciutat presa per l'exèrcit. Vestia la túnica groga i el capell dels condemnats a mort i, tot fumant un gros cigar, saludava amb serenor als coneguts que reconeixia entre la gentada. Dalt del cadafal un sacerdot va demanar al públic que, com era costum, s'havia aplegat per presenciar l'execució, si perdonava el condemnat mentre, enmig d'un imponent silenci, Barceló es declarava innocent una vegada més. El garrot, però, no va tenir pietat.

Avui dia és a bastament acceptat que la mort de Josep Barceló va respondre al desig de les autoritats de frenar l'embranchada que havia agafat el moviment obrer. Barceló, de fet, era un símbol de la lluita contra l'opressió del poder establert i, com assenyalen els historiadors Josep Benet i Casimir Martí, la seva mort el va convertir, durant molts anys, en un heroi de la classe obrera.

Josep Barceló i Cassadó havia nascut a Mataró l'any 1824 i era fill d'un teixidor. La seva consagració com a líder obrer va arribar el juliol de 1854, quan va encapçalar la protesta contra les mà-

quines de filar anomenades selfactines, que, com diuen Benet i Martí, eren considerades pels treballadors més radicals les culpables de l'augment de l'atur en el tèxtil. Al llarg de dos dies moltes fàbriques de Barcelona foren cremades i un gran nombre de selfacti-

La màquina i l'atur

El nom selfactina provenia del terme anglès *self-acting*. Es tractava d'una màquina de filar automàtica basada en el tradicional procés de filatura manual. La selfactina es va introduir al Principat cap a 1844 i ben aviat va competir amb les seves predecessores: les *mule-jennies* i les berguedanes. Segons estadístiques de l'any 1854, només a Barcelona un total de 5.000 treballadors, incloent-hi oficials i ajudants, es van veure afectats pels avenços que aquestes màquines van aportar al procés de filatura. La selfactina és considerada una de les filadores més complicades i perfectes de la història de la indústria tèxtil, però, tot i així, amb els anys va ser substituïda per la de cap obert.

nes destruïdes. L'aleshores capità general de Catalunya, Ramon La Rocha, espantat pel caire que havia pres la revolta, va prohibir l'ús d'aquelles màquines i va aconseguir calmar momentàniament les ires dels obrers.

El conflicte de les selfactines, tanmateix, va durar encara uns quants mesos, tot i que alguns obrers més moderats van arribar a un acord amb els empresaris. El diputat català Laureà Figuerola va fer una defensa aferrissada de la mecanització a les Corts de Madrid i s'enfrontà de forma acarnissada a través de la premsa amb Barceló i els seus companys. A finals de maig de 1855 el nou capità general, Juan Zapatero, conegut per la seva crueltat, va aprofitar un intent de revolta carlina per decretar l'estat de setge a Catalunya. Enmig d'aquesta nova situació Zapatero va voler fer contents als burgesos i va muntar un consell de guerra per eliminar Barceló, acusant-lo amb proves falses d'haver participat en un assassinat. Curiosament, el mateix dia 6 de juny de 1855, mentre Barceló rebia el garrot, es publicava la reial ordre que anul·lava la prohibició de les selfactines. La màquina s'havia venjat de l'home.

Xevi Camprubí